

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК 811.111'42

*Ткачук Валерія Андріївна,
студентка 2 курсу магістратури
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди*

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ ЩАСТЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті розглянуто особливості лексичних засобів вербалізації концепту ЩАСТЯ/HAPPINESS в англійській мові, визначено його структуру та наявність оцінної складової у денотаті лексичних одиниць на позначення щастя шляхом аналізу лексикографічних даних.

Ключові слова: *концепт ЩАСТЯ, лексична одиниця, вербалізація, оцінність, денотат.*

Актуальність дослідження зумовлена антропоцентричністю сучасних наукових студій, а також підвищеним інтересом науковців до вивчення особливостей вербалізації концептуальних сутностей у мові.

Мета статті – дослідити особливості лексичних засобів вербалізації концепту ЩАСТЯ/HAPPINESS в англійській мові, що передбачає вирішення таких завдань:

1) методом суцільної вибірки вилучити лексичні одиниці, які вербалізують досліджуваний концепт;

2) проаналізувати етимологічні та семантичні особливості лексеми *happiness*, яка є ім'ям досліджуваного концепту, та синонімічних лексичних одиниць.

Матеріалом дослідження послуговували англомовні словники [6-14].

Узагальнюючи досвід сучасних вчених, можемо дійти висновку, що концепт пояснюється як термін, що служить для роз'яснення ментальних і психічних ресурсів людської свідомості і тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини.

Концепт ЩАСТЯ виступав об'єктом лінгвістичного аналізу у складі метафоричних моделей в дослідженні концептів ЩАСТЯ і РАДІСТЬ у роботі Н. І. Кулик «Концепт ЩАСТЯ, РАДІСТЬ та УСПІХ» в етноспецифічній картині світу українського народу (на матеріалі словників та даних психолінгвістичного асоціативного експерименту) [3, 208-210].

Ядро концепту ЩАСТЯ формується ознакою позитивна телеологічна оцінка суб'єктом уособленого об'єкта, а у випадку збігу суб'єкта й об'єкта оцінки – переживання суб'єктом власної

оцінки. Ця ядерна ознака конкретизується у трьох гіперознаках концепту ЩАСТЯ: удачливість, вдалість та втіха, де перші дві репрезентують позитивну телеологічну оцінку уособленого об'єкта відстороненим суб'єктом, а остання фіксує емоційне переживання суб'єктом власної оцінки.

З метою більш детального розкриття сутності концепту ЩАСТЯ/HAPPINESS в сучасній англійській мові а також визначення присутності певної оцінності у денотаті лексичних засобів його вербалізації вважаємо доцільним залучити всебічний лексикографічний аналіз, приділяючи особливу увагу лексемі *happiness*, яка є ім'ям даного концепту.

Результати етимологічного аналізу свідчать про те, що концепт HAPPINESS утворений від середньоанглійського *hap* із значенням «шанс» (*chance*) або «удача» (*luck*). Прикметник *happy* – «щасливий» і іменник *happiness* – «щастя» утворилися суффіксальним способом. Так само можна побачити залишки приставки *hap* в таких словах, як *perhaps* (можливо), *happen* (траплятися, відбуватися), *happy* (щасливий, задоволений), *happily* (на щастя, весело), *hapless* (нешасний), *unhappy* (нешасливий), *mishap* (нешастя), *happiness* (щастя) і *happenstance* (випадковість). Таке походження слова «щастя» вказує на те, що найчастіше в значенні, закріпленому за ним, є певний елемент випадковості.

Пізніше, в кінці XIV століття, почуття *very glad* (дуже радісний) було зміщено староанглійськими словами *eadig* (від EAD багатство) та *gesxlig*. У 1520-х роках староанглійське слово *blide* (щасливий) виживає, як *happy* (веселий). Від грецького до ірландського, в більшості європейських мов в поняття «happy» (щасливий) з самого

початку вкладалися значення «lucky» (везучий, вдалий). [13; 11].

Згідно даних, отриманих з низки словників, сучасні значення лексеми *happiness* є такими: 1) *the state of being happy* (стан буття щасливим); 2) *a pleasurable or satisfying experience* (приємний або задовольняючий досвід); 3) *the pursuit of happiness* (прагнення до щастя); 4) *the state of good luck; good fortune; prosperity* (стан удачі, процвітання) [8; 9; 10; 14].

На відповідні групи можна поділити і синоніми зазначеної лексеми:

1) *felicity, bliss, gladness, merriment, joyousness, cheerfulness.*

2) *good-spirit, blissful, rejoicing, beatitude*

3) *exuberance, mirth, joyfulness, inner joy*

4) *blessed, auspicious, providential, good will, euphoria, peace-of-mind, exultation, playfulness* [6; 7].

На особливу увагу заслуговують дані, отримані зі словника порівнянь. Щастя порівнюють із вином (*happiness to me is wine*), з ідеалом фантазії (*happiness is not an ideal of reason but of imagination*), з медом на гребінці (*happiness as wholesome as honey on the comb*), з хмарою (*happiness ... descended upon her heart, like a cloud of morning dew in a dell of wild-flowers*). Почуття щастя порівнюють з манною (*happiness is like manna; it is to be gathered in grains, and enjoyed every day. It will not keep; it cannot be accumulated*), з повітрям (*happiness, like air, is not something you can put in a bottle*), з метеликом у саду (*happiness as a butterfly in a garden full of sunshine and flowers*), отриманням великої кількості квітів (*getting thirty thousand red roses at one time*), з мамою, чия дитина спить (*happy as a mother whose good baby sleeps*), з пташкою (*happiness flits from branch to twig to branch like a hummingbird*), порівнюють з хлібом (*dry happiness is like dry bread. We eat, but we do not*

dine) [12]. З наведеного матеріалу можна зробити висновки, що ЩАСТЯ – це основа всього, до чого ми прагнемо в цьому житті. Це те, що надає сенс.

Ідея цілковитого вдоволення життям, як невід’ємна риса концепту ЩАСТЯ підтверджується даними словника яскравих висловів, а саме цитатами, що вербалізують досліджуваний концепт: 1) *I am happy and content because I think I am* [Alain René Lesage *Histoire de Gil Blas de Santillane*]. 2) *Nothing ages like happiness* [Oscar Wilde *An Ideal Husband*]. 3) *Happiness lies in the fulfilment of the spirit through the body* [Cyril Connolly *The Unquiet Grave*]. 4) *To be happy, we must not be too concerned with others* [Albert Camus *The Fall*] 5) *Happiness does not lie in happiness, but in the achievement of it* [Fyodor Dostoevsky *A Diary of a Writer*] [11].

Ці сталі вирази розкривають секрет щастя, а саме те, що викликає відчуття найвищого задоволення життям, дає радість людині. Це може бути стан чи якість бути щасливим; досвід насолоди чи емоція, що породжується від володіння добром чи задоволення бажань.

Отже, проведений аналіз дозволяє стверджувати, що ЩАСТЯ/HAPPINESS у сучасній англійській картині світу – це емоційний стан (емоція), за якого людина відчуває внутрішню задоволеність умовами свого існування, повноту й осмисленість життя і здійснення свого призначення; усвідомлення позитивності контексту власного існування. Позитивна оцінка лексичних одиниць на позначення щастя увійшла до їх денотату в ході історичного розвитку англійської мови.

До перспектив дослідження відносимо аналіз особливостей функціонування вилучених лексем, сталих висловів, як лексичних засобів вербалізації концепту ЩАСТЯ, у дискурсі, із залученням гендерного аспекту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Воркачев С. Г. Счастье как лингвокультурный концепт / С. Г. Воркачев. – М. : Гнозис, 2004. – 240 с.
2. Изард К. Э. Психология эмоций / К. Э. Изард ; [пер. с англ.]. – СПб. : Питер, 2000. – 464 с.
3. Кулик Н. І. Концепт ЩАСТЯ, РАДІСТЬ та УСПІХ в етноспецифічній картині світу українського народу (на матеріалі словників та даних психолінгвістичного асоціативного експерименту) // Актуальні проблеми металінгвістики: Зб. статей за матеріалами IV-ої міжнародної наукової конференції. – Черкаси, 2005. – С. 208-210;

4. Ляшук А. М. Семантична структура юридичних термінів української та англійської мов. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 10.02.17 "Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство" / А. М. Ляшук – Київ, 2007. – 19 с.;
5. Фесенко С. Л. Лингвокультурологическая специфика эмоциональных концептов / С. Л. Фесенко // Композиционная семантика : [мат-лы третьей междунар. школы-семинара по когнитивной лингвистике, (18–20 сентября 2002 года)]. – Тамбов, 2002. – Ч. II. – С. 64–67.
6. American Heritage Roget's Thesaurus. Second Edition on CD-ROM. Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company, 2014.
7. Collins Thesaurus of the English Language – Complete and Unabridged 2nd Edition on CD-ROM. HarperCollins Publishers, 2002
8. Longman Dictionary of English Language and Culture. – Longman, 1998. – 1567 p.
9. Merriam-Webster's Collegiate Dictionary. — 10th ed. — Springfield: Merriam-Webster, Inc., 1997. — 1557 p.
10. Oxford English Dictionary Second Edition on CD-ROM (v. 4.0), Oxford University Press, 2009
11. Picturesque Expressions: A Thematic Dictionary, 1st Edition. (1980). <http://www.thefreedictionary.com/>
12. Similes Dictionary, 1st Edition. © 1988 The Gale Group,
13. The Etymology of Happiness, and Some Related Words. URL: <http://faculty.smcm.edu/mstaber/etymhapp.htm> свободный.
14. Webster's New World Dictionary / [V. Neufeldt, A. Sparks]. – N.Y. : WCC, 1990. – 695 p.

ЛЕКСИГРАФИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА ВЕРБАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПТА СЧАСТЬЕ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

В статье рассмотрены особенности лексических средств вербализации концепта СЧАСТЬЕ/HAPPINESS в английском языке, определена его структура и наличие оценочной составляющей в денотате лексических единиц для обозначения счастья путем анализа лексикографических данных.

Ключевые слова: концепт СЧАСТЬЕ, лексическая единица, вербализация, оценочность, денотат.

LEXICOGRAPHIC MEANS OF THE CONCEPT HAPPINESS VERBALIZATION IN ENGLISH

The article deals with the peculiarities of the lexical means of the concept HAPPINESS verbalization, the research having been carried out by lexicographical analysis of the lexical units denoting happiness thus revealing the structure of the concept and the presence of the evaluative component within their denotations.

Key words: concept HAPPINESS, lexical unit, verbalisation, evaluation, denotation.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, М.О.Яценко